

УДК 27-243.63-245=411.172.3'01

DOI: 10.5937/sabornost2216045E

Прегледни чланак

Бошко Ерић*

Универзитет у Источном Сарајеву,
Православни богословски факултет „Свети Василије Острошки“, Фоча

Апокрифни Псалми 152–155

Увод и превод

Abstract: Апокрифни Псалми 152–155 сачувани су на сирском језику. У Западном свету постају познати од 18. века када се први пут објављује сирски текст. Од 19. века постоје у преводу на енглески, а у 20. веку и у преводима на немачки и француски. Од половине 20. века, од проналаска рукописа у кумранским пећинама, почиње нешто више да се обраћа пажња на њих јер су у њима пронађени Псалми 154–155. То доводи до тога да се праве додатна поређења и анализе псалама сачуваних на сирском и новопронађених на јеврејском, а пажња се усмерава и на Псалме 152–153 са циљем да се испита да ли су и они настали на основу јеврејског предлошка. У овом раду аутор представља хипотезе до којих су дошли истраживачи Псалама 152–155 у вези са њиховим настанком, као и то како се данас на њих гледа и указује на могућу тему у вези са овим псалмима којом би истраживачи у будућности могли да се баве. На крају рада аутор доноси превод псалама на српски са сирског језика.

Key words: апокриф, сирски језик, псалми, јеврејски језик, Кумран.

Апокрифни Псалми 152–155 познати су у Западном свету још од 18. века када је Ђузепе Симоне Асемани (Giuseppe Simone Assemani) објавио сирски текст према једном рукопису који је пронашао у Ватиканској библиотеци. Век касније Вилијам Рајт (William Wright) уз сирски текст објављује и превод на енглески (Delcor, 1958, стр. 85; Vaars, 1972, стр. [ii]–[x]; Taylor, 2020, xx–xxi). Након овога, пронађено је још неколико рукописа Пс 152–155, а преведени су након неколико деценија и на немачки и на француски. За разлику од апокрифног Пс 151 који је сачуван у преводу на грчки, у Септуагинти (који постоји и у Псалтиру коју је превео на српски и приредио владика Атанасије Јевтић),¹ све до половине 20. века, до открића

* bosko.eric@bogoslovski.ues.rs.ba

¹ На апокрифном Пс 151 нисам се задржавао у овом раду, нисам га превео јер он већ постоји на српском језику и доступан је у поменутом Псалтиру владике Атанасија. Поменућу само да је Пс 151 који је сачуван на сирском мало другачији. Додат је један стих у ком се помињу лав и медвед/вук и на тај начин текст се тематски доводи у вези са Пс 152 и Пс 153 (Butts, 2020, стр. 300).

рукописа у Кумранским пећинама, Пс 152–155 били су познати само преко сирског текста. Захваљујући проналаску кумранских рукописа Пс 151, 154 и 155 данас су доступни и на јеврејском језику. Са друге стране, Пс 152 и 153, ако су и постојали на неком другом класичном језику, данас постоје само на сирском. Поједини истраживачи су покушавали да реконструишу (могући) јеврејски текст Пс 152 и 153 на основу сачуваног сирског текста. Најновији је од Исака Гантверка Мајера (Isaac Gantwerk Mayer) који је доступан на сајту Open Siddur Project.² Циљ овог рада јесте да српској јавности представи ове псалме, да укаже на неке хипотезе у вези са њима и да омогући читаоцима да их читају у преводу на српски.

За све поменуте апокрифне псалме још пре њиховог открића у Кумрану постојала је теза да они нису настали у хришћанској заједници јер не постоји ништа што би их довело у везу са хришћанима. Исто тако, сматрало се да нису настали ни у фарисејском и рабинском окружењу. Пореди ове текстове са *Соломоновим псалмима*, за које се сматра да су настали управо у поменутом окружењу, увиђа се да ове две групе текстова није изнедрила иста заједница иако међу њима постоје одређене сличности. У текстовима апокрифних псалама указује се на важност молитве и то да су жртве као и молитве угодне Богу, тј. да је мерило молитва и да се према њој мери вредност жртава. На основу овога, као и анализом терминологије, учења, односа према жртвама и култним оброцима (помињу се и сабрања верних, заједнички оброци, хвале) о којима се говори у Пс 151–155 и поређењима са оним што је било познато из кумранских списа пре проналаска свитка са псалмима,³ као и са подацима о есенима које проналазимо код Филона Александријског, дошло се до закључка да су Пс 152–155 вероватно настали у есенском окружењу (Delcor, 1958, стр. 85–102).⁴

² <https://opensiddur.org/readings-and-sourcetexts/mekorot/non-canonical/exoteric/second-temple-period/a-hebrew-reconstruction-of-psalms-152-and-153/> Још 1930. године Мартин Нот (Martin Noth) је направио једну (могућу) реконструкцију Пс 152, 154 и 155 (Noth, 1930, стр. 14–15, 17–18, 20–21). Пс 153 није реконструисан у овој студији, а није пронађен ни у Кумрану. Покушај реконструкције Пс 152 и 153 може да се пронађе и у студијама Хери Ф. ван Роја (Van Rooy, 1994, стр. 196–197 и van Rooy, 1995, стр. 93–104).

³ Реч је о списима под називима: *Јудин шестнаменӣ*, *Гадов шестнаменӣ*, *Левјев шестнаменӣ*, *Лејенӣе Јосифа* и *Асенатије*, *Правила заједнице*, *Химне*, *Правила раиша* и другима који су пронађени пре него што је откривено у једнаестој пенићини у Кумрану постојање свитка са текстом псалама у којима су и Пс 151, 154 и 155.

⁴ У овој студији, поред претходно реченог, М. Делкор детаљно указује на везу ових псалама са оним што се у том тренутку знало у вези се есенском заједницом, а што се неколико година касније делимично потврдило проналаском 3 од 5 апокрифних псалама које он је анализирао, а у једној од кумранских пећина. Нисам пронашао да се неко конкретно бавио тиме како су ови псалми дошли до хришћанске заједнице и како су били разумевани у хришћанском окружењу. Помиње се да би то било интересантно истражити (Butts, 2020, стр. 301). За Пс 151 аутор не наводи да је реч о тексту који је настао у есенској заједници, али да оно што проналазимо у њему може да се уклопи у њихов погледа на свет, део који говори о „изабранику Божјем.“

У новијој студији под називом *The Chosen People, Election, Paul and Second Temple Judaism* од А. Чедвика Торнвила (A. Chadwick Thornhill) из 2015. године, један краћи одељак посвећен је апокрифним псалмима. У њему аутор анализира Пс 152, 153 и 155 и указује на то како је заједница у којој су текстови настали разумевала место „изабраника“ и „светога.“ Наиме, „изабраник“ и „свети“, према поменутој анализи А. Ч. Торнвила, је онај који (треба да) прославља Бога и ако он страда неће имати ко да га прославља. „Изабраник“ овде није синоним за „спашенога“ (Thornhill, 2015, стр. 31–33) јер псалмопојац моли Бога да Он спаси Свога изабраника од смрти.

Чињеница да до данас нису пронађени Пс 152 и 153 на јеврејском језику довела је до тога да се сумња да ли су они уопште били написани на јеврејском. Постоје мишљења (на пример, од Патрика Вилијама Скехана [Patrick William Skehan]) да Пс 152 и 153 нису преводи са јеврејског или грчког (Skehan, 1976, стр. 147–155). Затим, ту је и мишљење (на пример, од Мартина Нота [Martin Noth]) да је Пс 152 вероватно превод са јеврејског уз накнадне дораде сирског превода (Noth, 1930, стр. 20–23),⁵ а за Пс 153 говори да неки његови делови, њихова синтаксичка конструкција (по његовом бројању стихова, реч је о 7. и 8. стиху) не могу да се „пребаце“ на јеврејски језик и да су ближи грчком језику, а што би указивало на то да није оригинално настао на јеврејском (Noth, 1930, стр. 23). Указујући на ову тезу Хери Ф. ван Рој (Herrie F. van Rooy) додаје своје мишљење да поменути стих може бити каснији додатак у већ преведени псалам (van Rooy, 1994, стр. 193). У истој студији, у продужетку, аутор наводи низ других хипотеза, указује на мишења разних аутора у вези са ова два псалма. Међу њима наводи наводи и мишљење П. Скехана да је Пс 152 вештачки склопљен текст на основу других канонских Пешитиних псалама (van Rooy, 1994, стр. 194; Skehan, 1976, стр. 143–158), а да је Пс 153 дело неког сирског аутора који се ослања на канонске псалме и на Пс 152 и прави од њега типски псалам — страдање Давида доводи се у везу са страдањем Христа (van Rooy, 1994, стр. 194–195). Затим, ту су опет и мишљења која изнова доводе у везу Пс 152 и 153 са могућим јеврејским предлошком са ког су преведени (van Rooy, 1994, стр. 195). Даље у чланку Х. Ф. ван Рој представља мишљења да су Пс 152–153 настали под утицајем 1Сам 16–17 (van Rooy, 1994, стр. 198). Студију завршава тезом да су, ако Пс 152 и 153 имају јеврејски предлошак, онда настали током позне персијске или ране хеленске ере (van Rooy, 1994, стр. 199–200).

У другој студији Х. Ф. ван Роја можемо да видимо поређење између сирских верзија Пс 154 и истог псалма пронађеног у Кумрану (van Rooy, 1993b, стр. 97–109). Након анализе, детаљног прегледа старијих студија, додајући своја запажања, аутор долази до закључка да велики број разлика између,

⁵ Погледати и опширнију и детаљнију анализу Пс 152 Х. Ф. ван Роја о овом псалму (van Rooy, 1995, стр. 93–104). У закључку студије аутор сматра да је Пс 152 првобитно преведен са јеврејског, али да је касније долазило до промена у сирском тексту.

с једне стране, различитих варијанти сачуваних на сирском језику, и, с друге стране, текста који је сачуван на јеврејском у Кумрану, указује на то да је за сирски превод (узимајући у обзир све разлике између сачуваних сирских рукописа) постојао неки други јеврејски предлошак (van Rooy, 1993b, стр. 107–108).

Као и у случају Пс 154, тако и у вези са Пс 155, Х. Ф. ван Рој уочава разлике између сачуваних сирских рукописа, али и разлике свих њих у односу на јеврејски текст пронађен у Кумрану. Након анализе псалма, аутор долази да закључка да је сирски текст (остављајући по страни све разлике између различитих сачуваних верзија на сирском) вероватно превод са јеврејског предлошка, али да се тај оригинал разликује од јеврејског текста који је пронађен у кумранској пећини. Осим тога, додаје и да је вероватно реч о јеврејском тексту који је старији од оног сачуваног у Кумрану (van Rooy, 1993a, стр. 109–122, посебно погледати закључак на стр. 121–122).

Најновија (мени позната) студија у вези са овим Псалмима јесте из 2020, од Арона Батса (Aaron M. Butts), „Psalms 151–155; Syriac“, објављеној у *The Deuterocanonical Scriptures*. Аутор на почетку даје један преглед рукописа који садрже сирски текст што даље омогућава полазну тачку за детаљнију анализу рецепције ових текстова и њиховог развоја (стр. 296–297).⁶ Затим, укратко представља развој истраживања поменутих псалама указујући на чињеницу да је највећа пажња на њима била у шездесетим и седамдесетим годинама двадесетог века, а што је било условљено проналаском Пс 154 и Пс 155 у Кумранској, такозваној, „једанаестој пећини“, и рукописа који носи ознаку 11QPs^a (Butts, 2020, стр. 298). Говорећи о времену када је могло да дође до њиховог превођења, ослањајући се на изворе и студије, он претпоставља да је реч о периоду између 9. и 12. века. Иако је Псалтир преведен највероватније у 2. веку, најстарији помен неканонских псалама јесте из 9. века. Тимотеј I († 823), католикос Сирске цркве Истока приповеда да је ловачки пас једног Арапина ушао у неку пећину недалеко од Јерихона и, пошто се задржао у њој, за њим је ушао и његов власник који је пронашао свитке писане на јеврејском. Када су свици извађени и однесени Јеврејима да их преведу испоставило се да је, између осталог, пронађено више од 200 псалама. Претпоставка је да су апокрифни Пс 152–155 преведени са тог предлошка. Као најкаснији датум превода на сирски узима се 12. век јер је најстарији сачувани рукопис из тог периода (Butts, 2020, стр. 298–299). Након овога, А. Батс указује на сличности сирских Пс 154 и Пс 155 са онима пронађеним у Кумрану и понавља претпоставку да би ово требало да буде један од показатеља хришћанске рецепције јеврејских текстова, а ако прихватимо да су и Пс 152 и Пс 153 имали јеврејски предлошак, онда би то значило да су они тренутно једини сведоци постојања тих текстова на јеврејском (Butts, 2020, стр. 300–301).

⁶ О рукописима погледати и Vaars, 1972, стр. [ii]–[x].

Као резиме свега реченог, поновио бих да је реч о псалмима који су на Западу познати већ око 250 година на сирском језику, који су сачувани и пронађени код хришћана. За Пс 154–155 постоји сачуван јеврејски текст који је сличан са сачуваним сирским текстом и који поткрепљује тезу да је сирски текст превод са јеврејског предлошка. Потребно је поменути и то да је мишљење истраживача такво да сматрају да текстови нису преведени са пронађених верзија, већ да је реч о *сличном* јеврејском тексту. За Пс 152–153 не постоји овакаво сведочанство, не постоји сачуван јеврејски текст, али посматрајући њихов садржај можемо закључити да су и они настали на основу јеврејског предлошка, а за сва четири псалма постоје индиције да су настали у есенском окружењу.

Као тема за будуће истраживање Пс 152–155, као што на то указује и А. Батс, могло би да буде питање како је дошло до тога да су ови псалми усвојени од хришћана и какав је био однос хришћанске и јеврејске заједнице (Butts, 2020, стр. 301)? Осим овога, било би корисно упоредити, с једне стране, садржај различитих сачуваних сирских верзија (које нису велике, али ипак постоје) и време настанка сачуваних рукописа и, с друге стране, културно-историјског амбијента у ком настају ти рукописи да би се на тај начин покушало доћи до нешто јаснијих сазнања о рецепцији Пс 152–155 унутар хришћанске заједнице у различитим окружењима.

Превод

Сирски текст са ког сам преводио јесте основни текст из критичког издања, текст који је из Библиотеке халдејског патријархата из 12. века (12t4 — Baghdad, Libr. of the Chaldean Patriarchate, MS 1113, fols. 118b–120b [Baars, 1972, стр. [iii]]), уз исправке према тексту објављеном у *The Syriac Peshitta Bible with English Translation, Psalms*, из 2020. године, а које је радио Ричард Тејлор (Richard A. Taylor). Нисам преводио све верзије из критичког апарата јер би то знатно оптеретило читање превода већ само неке које је могуће пронаћи и у преводу на енглески од Р. Тејлора.⁷ Од превода користио сам „More Psalms of David (Third Century B.C. — First Century A.D.)“, од Џејмса Чарлсворта (James H. Charlesworth) и Џејмса Сандерса (James A. Sanders), затим, „Some Uncanonical Psalms“, од Алфонса Мингане (Alphonse Mingana), потом, „A Hebrew Reconstruction of Psalms 152 and 153...“, од И. Г. Мајера. Неопходно је нагласити да су ови преводи рађени са других предлогака (изузев превода од Р. Тејлора на чије издање сирског текста сам преводио) те да се у неким мањим деловима разликују од мог превода.

⁷ Које је све рукописе аутор критичког издања користио погледати Baars, 1972, стр. [ii–x].

Псалам 152

Изговорен од Давида када се борио са лавом и вуком⁸ који уватише овце из стада његових.⁹

1. Боже, Боже, дођи ми у помоћ!
Помози ми и спаси ме!
Избави душу моју од убица!
2. Да ли ћу сићи у Шеол устима лава?
Или ће ме збунити¹⁰ лав¹¹?
3. Није ли им довољно
Што бише у заседи стадима оца мога
И искидаше овцу из тора његовог,
Него и душу моју траже да униште?
4. Поштеди, Господе, изабранога Свога
И избави светога Свога од уништења,
Да би истрајао у прослављањима Твојим у свако доба
И да би прослављао Име Величанства Твога
5. Пошто га спасиш из руку смрти уништитеља,
Пошто истргнеш заробљеништво моје из уста животиња.
6. Брзо, Господе мој,¹² пошаљи из близине Твоје избавитеља
И извуци ме из провалије разјапљене
Која жели да ме затвори у дубинама својим.

Псалам 153

Изговорен од Давида када је узносио хвалу Богу пошто га је избавио од лава и вука и оба их својим рукама убио.

⁸ Или са медведом, у зависности како се вокализује (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 621, фуснота 4).

⁹ О насловима Псалама погледати Taylor, 2020, стр. xxi–xxiii.

¹⁰ Р. Тејлор наводи претпоставку да овде треба да стоји реч „прогутати“, а не „збунити, измешати, изненадити“ (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 621, фуснота 7)

¹¹ Према појединим рукописима овде пише „вук“ уместо „лав“. (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 621, фуснота 6).

¹² Према тексту који налазимо код Вилема Барса (*The Old Testament in Syriac...*, 1972, стр. 5), записано је „ܡܠܟܐ“ („судићу му“). Тејлор Ричард указује на то да је логичније да реч буде без енклитичке заменице 3. лица једнине мушког рода, како је овде записано. У том случају превод би био: „Адонаји мој / Господе мој“ (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 623, фуснота 5).

1. Славите Господа сви народи
Прослављајте Га и благосиљајте Име Његово.
2. Који избави душу изабранога Свога
Из руку смрти,
И сачува светога Свога од пропадања.
3. Из замки Шеола спаси ме,
И изведе¹³ душу моју из провалије неистраживе.
4. Мало пре него што излагаше спасење моје из близине Његове,
Било је [очекивано] да будем два комада за две звери.
5. Али, посла анђела Свога
И затвори за мене уста разјапљена
И сачува живот мој од пропадања.
6. Прославиће Га душа моја и узвисиће Га
Над свим добрима¹⁴
Која учини и чини за мене.

Псалам 154

Језекијева молитва када су га били опколили Асирци и [када] је тражио од Бога избављење од њих, као народ који је примио дозволу од Кира¹⁵ са се врати у место своје и који је тражио од Бога да се испуне њихова очекивања.

1. Гласом силним прослављајте Бога,
На сабрањима многобројним учините да се чује прослављање Њега.
2. Са многим праведнима прослављајте славу Његову,
Са вернима учините да се приповеда прослављање Његово.
3. Придружите добрима душу вашу и невинима
Да бисте прослављали Узвишенога.
4. Окупите се заједно да бисте учинили да буде знана моћ Његова,
И не занемарујте објављивање спасења Његовог
И прослављања Његовог свој деци.
5. Да би била позната слава Господња
Би дата мудрост.
6. Да би се приповедала дела Његова

---

¹³ Према другим рукописима је „и такође“ (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 625, фуснота 2)

¹⁴ Или: „Због свих добара“.

¹⁵ Име Кир је различито написано код В. Барса (*The Old Testament in Syriac...*, 1972, стр. 7) и Р. Тејлора (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 624), разлика је у једном јод, али то ни на који начин не мења смисао.

- [Мудрост] постаде позната људима,
 7. [А] да би познавала деца снагу Његову
 И да би разумевали [они са] недостацима срца прослављање Његово,
 8. [Они] који су удаљени од улаза Његових
 И расути [далеко] од двери Његових.
 9. Јер узвишен је Господ Јаковљев
 И слава Његова је изнад свих дела Његових.
 10. Човек који прославља Узвишенога,
 Биће [Му] угодан он,
 Као онај који приноси брашно,
 11. И као [онај] који приноси јарце и телад
 И као [онај] који премазује жртвеник многим паљеницама,
 И као мирис тамјана из руке непорочнога.
 12. Од двери праведних чуће се глас Његов,
 И од гласа праведних опомена Његова.
 13. У јелу њиховом је изобиље у истини
 И на трпези њиховој су заједно гозбе њихове.
 14. Говор њихов је у закону Вишњег
 И беседа њихова обзнањује силу Његову.
 15. [О] колико је удаљена од безаконика беседа Његова,
 И од свих рђавих познавање Њега!
 16. Гле, око Господње
 Над добрима ће се смиловати.
 17. На оне који Га прослављају умножиће милосрђа,
 И од тренутка злог избавиће душе њихове.
 18. Благословен је Господ
 Који спаси сиромашне од руке странаца
 И избави невине од руке безаконика.
 19. Који уздиже рог од Јакова
 И судију народâ од Израиља¹⁶
 20. Да би продужио обитавање Своје на Сиону
 И украшавао векове векова у Јерусалиму.

¹⁶ Разлике у писању термина „Израиљ“ код В. Барса (*The Old Testament in Syriac...*, 1972, стр. 8) и код Р. Тејлора (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 628).

Псалам 155

Молитва Језекијина када га опколише Асирци и [када] тражаше од Бога избављење од њих.

1. Господе, вапио сам ка Теби!

Чуј ме!

2. Испружих руке моје ка становима светиње Твоје.

3. Приклони ухо Твоје и дај ми оно што тражим.

4. Оно што иштем немој ми ускратити.

5. Ишти¹⁷ душу моју и немој је уништити

6. И не откривај је пред безаконцима.

7. Изданке¹⁸ зла окрени од мене, Судијо Истине.

8. Господе, не суди ми према гресима мојим,
Зато што нико ко је жив¹⁹ није невин пред Тобом.

9. Учини да разумем, Господе, закон Твој,

И судовима Твојим научи ме

10. Да би чули многи дела Твоја

И народи да исповедају славу Твоју.

11. Спомени ме се и немој ме заборавити,

Немој ме увести у [ствари] теже од мене.

12. Грехове младости моје уклони од мене,

Бунтовништва мога се не спомени.

13. Очисти ме, Господе, од гуде зле,

Да се више не враћа мени.

14. Осуши корење њено из мене,

И нека не излиста лишће њено у мени.

15. Силян си и велики, Господе,

Због тога ће ово што иштем од Тебе бити испуњено.

16. Ко ме да јадикујем и да ми да [то што иштем]?

Синови човечији,²⁰ шта може додати сила њихова?

---

¹⁷ Према Р. Тејлору, други рукописи овде имају реч „ܥܘܨܬܐ“ и превод би био: „изгради је/ојачај је“ (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 631, фуснога 4)

¹⁸ Односи се на људе.

¹⁹ Р. Тејлору указује на то да други рукописи овде имају реч „ܥܘܨܬܐ“ и превод би био: „ниједна плот“ (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 631, фуснога 7)

²⁰ Постоји разлика у писању речи код В. Барса (*The Old Testament in Syriac...*, 1972, стр. 10) и Р. Тејлора (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 632).

17. Од Тебе је, Господе, поуздање моје!
Вапио сам Господу и одговорио ми је
И излечио је пукотину срца мога.
18. Задремао сам и заспао,
Сањао сам и био сам подигнут.
19. Подржао си ме, Господе,
Принећу [хвалу]²¹ јер си ме избавио, Господе.
20. Погледаћу сада у срамоту њихову;
Надао сам се у Тебе
И нећу се посрамити.
Укажи част у векове и у векове векова.
21. Спаси Израиљ,²² изабранога Свога,
И оне из дома Јаковљевог, проверенога Твога.

²¹ Р. Тејлор указује на то да је смисао нејасан јер глагол ܡܠܠ се преводи са оптужити, жалити се, супротставити се (Peal) или примити, прихватити, признати дозволити (Pael) (Rayne Smith, 1903, 487; *The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 633, фуснота 5). Међутим, ако је после глагола реч ܡܠܠܘܢܐ (које у тексту Паслма нема) онда та синтагма значи: принети хвалу, бити захвалан, изразити захвалност („I will be grateful“ како Р. Тејлор преводи). Осим овога, у речнику од Михаела Соколова налази се још једно значење овог глагола, а то је: „звати у помоћ“ (Sokoloff, 2009, стр. 1311). Ни са овим значењем стих не постаје јаснији, али је могуће превести и са: „Зваћу у помоћ јер ћеш ме избавити“ (глаголски облици остатка стиха се не мењају, али глаголи у арамејском [сирски је едески дијалект арамејског језика] не означавају времена тако да се може свршени вид превести и у будућем времену).

²² Постоји разлика у писању речи код В. Барса (*The Old Testament in Syriac...*, 1972, стр. 10) и код Р. Тејлора (*The Syriac Peshitta...*, 2020, стр. 634).

Извори

- A Hebrew Reconstruction of Psalms 152 and 153. Edited, vocalized, cantillated, and translated into English by Isaac Gantwerk Mayer. Shered on 31. October 2020. accessed 1. March 2022, ca: <https://opensiddur.org/readings-and-sourcetexts/mekorot/non-canonical/exoteric/second-temple-period/a-hebrew-reconstruction-of-psalms-152-and-153/>.
- Apocryphal Psalms. (1972). W. Baars (ed.), *The Old Testament in Syriac, according to the Peshiṭta version*, edited on behalf of the International organization for the study of the Old Testament by the Peshiṭta institute Leiden, Part IV, fascicle 6 (стр. 1–12). Leiden: E. J. Brill.
- More Psalms of David (Third Century B.C. — First Century A.D.). (1985). A new translation and introduction by J. H. Charlesworth with J. A. Sanders, *The Old Testament Pseudepigrapha*, Vol. 2, Expansions of the “Old Testament” and Legends, Wisdom and Philosophical Literature, Prayers, Psalms and Odes, Fragments of lost Judeo-Hellenistic Works, Edited by James H. Charlesworth (стр. 609–624). New York: Doubleday & Company, inc.
- Some Uncanonical Psalms. (1927). *Woodbrooke Studies*, Christian documents in Syriac, Arabic, and Garshuni, edited and translated with a critical apparatus by A. Mingana, with introductions by Rendel Harris, Vol. I (стр. 145–147, 288–292). Cambridge: W. Heffer & Sons Limited.
- The Syriac Peshiṭta Bible with English Translation, Psalms*. (2020). English Translation by Richard A. Taylor, Text Prepared by George A. Kiraz and Joseph Bali. Piscataway, New Jersey: Gorgias press.

Литература

- Baars, W. (1972). Apocryphal Psalms; Introduction. In *The Old Testament in Syriac, according to the Peshiṭta version*, edited on behalf of the International organization for the study of the Old Testament by the Peshiṭta institute Leiden, Part IV, fascicle 6 (стр. [i]–[x]). Leiden: E. J. Brill.
- Butts, A. M. (2020). Psalms 151–155; Syriac“. In *The Deuterocanonical Scriptures*, Vol. 2C, Frank Feder, Matthias Henze (Volume Editors), Mika Pajunen (Associate Editor) (стр. 296–301). Boston, Leiden: Brill.
- Delcor, M. (1958). *Cinq nouveaux psaumes esséniens? Revue de Qumrân*, Vol. 1, No. 1 (1), 85–102.
- Noth, M. (1930). „Die fünf syrisch überlieferten apokryphen Psalmen“, *Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft*, 48, 1–23.
- Payne Smith, J. (1903). *A Compendious Syriac Dictionary, founded upon the Thesaurus Syriacus of R. Payne Smith*. Oxford: The Clarendon Press.

- Skehan, P. W. (1976). Again the Syriac Apocryphal Psalms. *The Catholic Biblical Quarterly*, vol. 38/2, 143–158.
- Sokoloff, M. (2009). *Syriac Lexicon, A Translation from the Latin, Correction, Expansion, and Update of C. Brockelmann's*. Winona Lake, Indiana, Piscataway, New Jersey: Eisenbrauns, Gorgias Press.
- Taylor, R. A. (2020). Introduction to the Translation. *The Syriac Peshitta Bible with English Translation, Psalms*, English Translation by Richard A. Taylor, Text Prepared by George A. Kiraz and Joseph Bali (стр. xiii–xxviii). Piscataway, New Jersey: Gorgias press.
- Thornhill, A. C. (2015). *The Chosen People, Election, Paul and Second Temple Judaism*, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press Academic.
- Van Rooy, H. F. (1993a). Psalm 155: One, Two or Three Texts? *Revue de Qumrân*, Vol. 16/1, 109–122.
- Van Rooy, H. F. (1993b). The Hebrew and Syriac versions of Psalm 154. *Journal for Semitics*, vol. 5/1, 97–109.
- Van Rooy, H. F. (1994). The origin of the Syriac apocryphal Psalm 153. *Journal for Semitics*, vol. 6/2, 192–200.
- Van Rooy, H. F. (1995). The Textual Traditions and Origin of the Syriac Apocryphal Psalm 152. *Journal for Semitics*, vol. 21/2, 93–104.

Boško Erić

University of East Sarajevo, St Basil of Ostrog Orthodox Theological Faculty, Foča

Apocryphal Psalms 152–155

Introduction and translation

Apocryphal Psalms 152–155 are preserved in the Syriac language. They have been known in the Western world since the 18th century, when the Syriac text was published for the first time. They have been translated into English in the 19th century, and in German and French in the 20th century. Since the middle of the 20th century — since the discovery of manuscripts in the Qumran caves, more attention has been paid to them because Psalm 154–155 were found in Hebrew. This discovery leads to additional comparisons and analyzes of those psalms preserved in Syriac and those newly found in Hebrew. An attention is also focused on Psalms 152–153 with the aim of examining whether they also have the basis on a Hebrew *Vorlage*. In this paper, the author presents the hypotheses presented by researchers of Psalms 152–155 concerning their origin, as well as how they are viewed today and points to possible topic that researchers could deal with in the future. At the end of the paper, the author brings a translation of the psalms into Serbian from the Syriac language.

Key words: Apocrypha, Syriac, Psalms, Hebrew, Qumran.

Датум пријема чланка: 05. 04. 2022.

Датум прихватања чланка за објављивање: 28. 10. 2022.